

Zpravodaj Klubu čtenářů Bohumila Hrabala

N Y M B U R S K Ý

PÁBITEĽ

číslo 7



Vážení „klubáci“! Právě uplynou dva roky od chvíle, kdy jsme se poprvé sešli v nymburském Hálkově městském divadle, abychom ustavili Klub čtenářů Bohumila Hrabala.

I když jsme si tehdy bláhově mysleli, že budeme mít tisíce členů, toto očekávání se však nesplnilo. Nepodařilo se nám klub asi náležitě zpopularizovat. Celoplošné sdělovací prostředky nemají o takovéto aktivity zájem - vždyť se tu nevraždíme, neznásilňujeme, nemáme co tunelovat. Povídání o literatuře není atraktivní zprávou pro titulní, ba ani vnitřní stránky novin, o televizi ani nemluví. A tak se musíme spolehnout na vlastní síly.

Vydali jsme pěknou barevnou skládačku, kartičkový kalendář, plníme slib a každé čtvrtletí, i když někdy, jako právě teď - s mírným zpožděním, dostáváte Nymburského pábitele. Spolupracovali jsme na přípravě stále expozice Bohumila Hrabala v nymburském muzeu i při různých akcích, například výstavách doma i v zahraničí, besedách a přednáškách. Uspořádali jsme společné návštěvy Národního divadla na představení *Obsluhoval jsem anglického krále*, výroční setkání v loňském roce a chystáme letošní, položili jsme

základy krásné tradice Hrabalova Kerska - dvě akce v lese a na zahradě u Lesního ateliéru Kuba se opravdu povedly. S tím souvisí i vytyčení turistické stezky Po místech, které měl rád Bohumil Hrabal a vydání barevného průvodce. Bohužel dodnes se nepodařilo dotlačit Obecní úřad v Hradištku k vyznačení trasy. V Městské knihovně v Nymburce, která je zřizovatelem Klubu čtenářů B. H., vznikl Literární kabinet Bohumila Hrabala, který soustřeďuje Hrabalovskou literaturu i další tiskoviny. Stává se vyhledávaným pracovištěm, kam přicházejí například studenti, učitelé češtiny i další zájemci.

Ale není všechno úplně NEJ. Domníváme se, že by se měli do činnosti klubu více zapojit všichni jeho členové a zejména ho s větší intenzitou propagovat. Čím více se o něm bude vědět a čím větší počet členů bude mít, tím lépe pro uchování povědomosti o Bohumilu Hrabalovi.

Popřemýšlejte, koho navrhnout a volit do sedmičlenného představenstva -

vždyť podle stanov se budou na výročním shromáždění konat volby. Velmi akutní je obměna redakční rady Nymburského pábitele, neboť na přípravu všech sedmi čísel zůstával téměř samotný pouze šéfredaktor. Bylo by spíše účelné, aby se přihlásili sami zájemci, kteří mají blízko „k peru“ i ke zdrojům informací, v takovém případě je ostatní jistě rádi zvolí. Určitě by ale byla potřeba, aby každý ze členů myslel na redakci a posílal zprávy, drby, co se povídají, výstřižky z místního tisku, svoje postřehy. Pak by se nemohlo stát, že ve chvíli uzávěrky zejí redakční desky prázdnotou.

Jsou mezi námi i tací členové, kteří nemají splněnu jednu ze základních povinností - zaplacení členského příspěvku. Dvě stovky snad nejsou tak velikou částkou, kterou by nebylo možné obětovat.

Drazí naši, přátelé dobré literatury a především té Hrabalovské! Udělejte si ve svém jistě nabitém programu mezerku na sobotu 18. listopadu a přijedte do Nymburka. Tento termín jsme oznámili již v minulém Pábiteli, takže se nemůžete vymlouvat na pozdní informaci.

Těší se na vás vaše představenstvo.

Klub čtenářů Bohumila Hrabala v Nymburce

si vás dovoluje pozvat na druhé výroční shromáždění, které se uskuteční v sobotu 18. listopadu v kavárně kulturního domu MěKS v Tyršově ulici v Nymburce (naproti divadlu).

Program:

10 - 13 hodin: nonstop veřejné čtení z knih Bohumila Hrabala
Do čtení se může zapojit každý přichodzí.

14 hodin: zahájení shromáždění, volby představenstva a redakční rady, organizační věci
Připravte si své návrhy!

14.30 hodin: beseda s hosty - přáteli Bohumila Hrabala (Iva Hüttnerová, RNDr. Václav Větvíčka)
do 18 hodin: neformální diskuse, hudební vstupy bratří Křížů

Občerstvení na místě.

Budete mít možnost ochutnat nové Postřižinské pivo nazvané Bogan!

Chcete-li se aktivně zúčastnit čtení, zavolejte laskavě Honzovi Řehounkovi na tel. 0325/238523 v kolik hodin přijedete, co budete číst a jaký čas požadujete, aby mohl zpracovat rámcový scénář.

Fenomén české literatury v Semaforu

Ve dnech 7. - 9. dubna se konal tradiční jarní start Jonáš - klubu. Jeho program jako vždy uzavíralo nedělní matiné. Tentokrát v něm na jevišti Semaforu vystoupili dva členové Malého divadla z Českých Budějovic - Petr Drholec se scénickou koláží na motivy Příliš hlučné samoty a Ctirad Götz s četbou z textu Kdo jsem, jehož součástí je i Hospodská historka, která vyšla rovněž v knížce Život bez smokingu. V hledišti seděl i právník a literát Zdeněk Blažek, který své dojmy popsal takto:

„Bohumil Hrabal, nezapomenutelný a robustní fenomén české literatury, vstoupil díky dvěma zkušeným hrabalovským interpretům do známého pražského divadla se samozřejmostí, jako by to byla jedna z hospůdek, které sám kdysi tak rád a pravidelně navštěvoval. Rozhlédl se kolem skromně a trošku v rozpacích, a přece, jako by nás všechny znal, jako by se nás, každého zvláště, aspoň konečkem prstu někdy dotknul. A pak nám začal vyprávět o svém životě, svých názorech, svém psaní, aby posléze navázal Hospodskou historkou, a my teprve v té chvíli pochopili, že to vlastně nikdy nebyl text ke čtení, ale text k vyprávění a poslouchání, neboť poslechem text bytněl, mohutněl, nabýval na nových souvislostech. Jako v jazzové skladbě, právě tak naléhavě a rytmicky nasloucháme Hrabalovu slovu, jestliže se interpret podřídí rytmu a nenapodobitelné průtrži myšlenek.

Zůstane-li tiše schován za slovy a za velkou osobností vypravěče a nesnaží se ho překřičet. Vždy, když se hovoří o lásce, mravnosti a nemravnosti doby a o pokoře k životu a jeho darům, má se o těchto věcech hovořit se skromností a uši mají být nastráženy. Neboli, jak říkají Angličané, člověk má být jedno velké ucho.

Pak vběhl na pódium Hanťa, Hrabalovo alter ego z Příliš hlučné samoty. Byl tradičně něžný, plný energie, nápadů a vzpomínek, jeho slovník sršel periferní češtinou, vyslovovanou se zaujetím, a úpěnlivě, naléhavě nám otloukal o lebky svůj názor na svět, protože se obával, abychom nebyli naladěni na jiný životní styl - na spěch, honbu za planým úspěchem a penězi. Báť se, že zapomínáme na poezii. Nešlo mu o to, aby nás přesvědčil, že jeho vize světa je jediná správná, ale aby nás upozornil, že tu pořád je a že do nás zatraceně dobře vidí.

Na jevišti ožila padesátá léta včetně nezapomenutelné Hrabalovy životní etapy ve Sběrných surovinách anóbrž Sběrných surovostech, jak sám říkával. Hanťa oslovoval každého z nás osobně, nikoho nevynechal, pro každého z nás měl větu, myšlenku, sdělení.

Mezi řečí pil kafe s lógreem, tahal se neklidně za kšandy, protože si nebyl jistý, jestli stihne sdělit všechno, co cítí, drbal se v zátylku, kdykoli pochyboval sám o sobě, a poslouchal z rádia Olmerku - a snad ani nevěděl, že to byla Eva Olmerová až z jednaosmdesátého roku, kterou Hanťa, když se na přelomu padesátých a šedesátých let vracíval od lisu do svého kumbálku, slyšet nemohl.

Když představení skončilo, bylo na nás, abychom se sami sobě podívali do duše a našli tam perličku. A o to přece šlo. Hrabalovi i jeho interpretům.

Při odchodu z divadla se mi opravdu zdálo, že po schodech, kousek přede mnou, stoupá do předjarně prosluněného Karlína básník Bohumil Hrabal a že se tváří docela spokojeně, což u něho nebyvalo zas až tak často.“

NAPIŠTE NÁM SVOJE POSTŘEHY, INFORMACE O AKCÍCH, ZAJÍMAVOSTI!

Paní Hana Čechová našla zajímavou zmínku o Bohumilu Hrabalovi v knížce Milana Knížáka „To, že jsem se narodil, chápu jako výzvu“ (vydalo Nakladatelství Primus, Praha, 1999).

„...Rovněž Hrabal na mě tehdy zapůsobil podivně. Jeho povídky mi připadaly pitoreskní, kostrbaté, s humorem, který jsem nemohl respektovat. Musím přiznat, že po letech jsem začal být k některým z Hrabalových děl milosrdnější, ale vždycky jsem považoval jeho projev za mnohomluvný, vyříkávající vše, nenechávající čtenáři ani špetku prostoru, kterou by mohl vyplnit vlastními představami...“

„Velmi vám závidím takového spisovatele, jako je Bohumil Hrabal. Jeho tvorba se natolik vymyká z ředi „východních“ literátů, že je možné tvrdit, že právě jeho knížky otevíraly oči lidem v druhé polovině vlády komunistů. Bohužel u nás bylo před „Solidaritou“ možné sehnat jen několik strojem přepisovaných Hrabalových knížek, tiskem jich vyšlo jen pár, například Ostře sledované vlaky. Já jsem tehdy četl asi v desáté kopii na průklepáku Anglického krále a byl jsem z toho v šoku. To je LITERATURA! Ale ani teď ještě nevyšly všechny tituly,“ řekl nám po prohlídce Hrabalovy expozice v nymburském muzeu pan Piotr Wanuszka z Varšavy.

„Po stopách filmových Postřižín“ se jmenuje celostránková reportáž Petra Pravdy z MF Dnes 24. června 2000.

„Víte, kde a jak se tyto proslulé scény točily?“ ptá se autor po připomenutí komína anóbrž rozhledny, zabíjačky,

Co se kde šustlo...

Boďova kadeřnictví a hotelu Modrá hvězda, kde paní sládková vypila na ex püllit piva, co by se mělo vychladit. A odpovídá: „Že by v Nymburce? Ale kdepak. Tam se odehrávaly skutečné Hrabalovy Postřižiny. Ty filmové si vybraly městečko Počátky kousek od Pelhřimova a vesnici Dalešice u Třebíče.“ A dále nás provází oběma místy.

Zatímco atmosféru klidu a pohody v Počátkách včetně kašny na náměstí, holičství a hotelu našel téměř beze změn a jak říká „jako na dlani“, v Dalešicích už je to horší. „Otevírá se smutný pohled... Na některých místech už zbyly z opuštěného pivovaru jen obvodové zdi... Ale stačí se podívat přes železná vrata - uvidíte toho dost. Nalevo ještě stojí oba komíny, jež připomínají onen dobrodružný výstup strýce Pepina a jeho krásné švagrové... Zahrada je tam pořád, i když hodně zanedbaná...“

Článek je k dispozici v Literárním klubu B. Hrabala v Městské knihovně v Nymburce

Pivovar Nymburk přichází s další novinkou pro milovníky dobrého pěnového moku. Nové nymburské Postřižinské pivo se jmenuje po Bohumilu Hrabalovi „Bogan“. Jde o světlé pivo vyrobené podle speciální receptury z vybraného žateckého chmele s přidávkou aromatických hořkých bylin. Distribuovat se má v lahvích i v sudech.

„Po dlouhodobých zkouškách jsme pro začátek uvařili dva tanky a čekáme, co tomu řeknou spotřebitelé. Výstav se bude řídit poptávkou,“ řekl pro Nymburského Pábitelce ředitel pivovaru ing. Pavel Benák.



Výstava o Bohumilu Hrabalovi v Neuruppinu

Město Nymburk a město Neuruppin v SRN navázaly úzké kulturní, společenské a hospodářské styky. V rámci této spolupráce se od 15. září uskutečnily v Neuruppinu „Nymburské dny“.

Jednou z akcí konaných v jejich rámci se stala výstava „Bohumil Hrabal“ v soukromé galerii Kustraum na Schinkelstrasse 9.

V krásném moderním prostředí prestižní galerie, kde se doposud prezentovali špičkoví umělci jak z Německa, tak například ze Švédska, Polska či Izraele, nainstalovali pracovníci nymburského muzea Pavel Hamták a František Sýkora poměrně rozsáhlý soubor dokumentů a fotografií ze sbírek stálé expozice spisovatele Bohumila Hrabala, která sídlí ve Vlastivědném muzeu Nymburk. Je doplněn projekcí filmů a propagačními materiály.

Poté, co starosta Neuruppinu pan Otto Theel výstavu zahájil, vyslechl asi sedm desítek účastníků vernisáže velmi zajímavou přednášku pana Karla - Heinze Jähna o Hrabalově díle.

O Hrabalovi a jeho knížkách se diskutovalo i při příjemném neformálním setkání, jež následovalo. Pan starosta Theel se přiznal, že mu prozatím tento český autor unikal. Když se začala výstava připravovat, pustil si několik videokazet s filmy podle jeho předloh. „Moc se mi líbily!“ zdůraznil. Zeptal se rovněž v městské knihovně, zda mají ve fondu nějakou Hrabalovu knihu. „Dostal jsem informaci, že dvě. Nevím sice zatím, které jsou to tituly, ale hned jak skončí ten náročný program Nymburských dnů, určitě si je přečtu!“ slíbil. Doufá, že se výstava stane motivací i pro další Neuruppinské, aby se i zde stal Bohumil Hrabal známým. Vždyť i když knížky v knihovně mají, nikdo si je pro-

zatím nevypůjčil. „Ale to se od pondělka změní!“ prohlásil.

Pan Karl - Heinz Jähn je vedle Susann Rothové nejvýznamnějším překladatelem děl Bohumila Hrabala do němčiny. V jeho překladech byly vydány tituly Jarmilka, výběr z Pábitelů a Perliček na dně, Postřižiny, Ostře sledované vlaky, Obsluhoval jsem anglického krále, Život bez smokingu, Inzerát na dům, ve kterém už nechci bydlet, Proč píšu, Slavnosti sněženek. Přeložil rovněž řadu drobných textů. „Uteklo mi, samozřejmě myšleno v uvozovkách, Krasosmutnění, protože ho přeložila paní Rothová, ale ona mi velkoryse přenechala „Inzerát“. Měla již na překlad smlouvu, ale řekla, že je to práce pro mne, neboť je to psáno

spíše výraznějším, jakýmsi mužským jazykem,“ s vděčností vzpomíná na svoji kolegyni, s níž ho pojily přátelské vztahy. Aby se dostal do atmosféry Hrabalových příběhů, navštívil Kostomlaty, Kersko, Libeň. „Jen do Nymburka jsem se ještě nedostal,“ zalitoval a na naše pozvání slíbil, že se při nejbližší příležitosti přijede s „městečkem, kde se zastavil čas“ seznámit.

Zavzpomínal i na Mistra, s nímž se několikrát osobně setkal a dokonce s ním

uspořádal i besedu. „Vždycky, když jsem byl v Praze, zašel jsem do některého vydavatelství a jednou mi ve Spisovatelství nabídl, zda bych se nechtěl s Hrabalem seznámit. Sešli jsme se v hospodě U Pinkasů a krásně si popovídali,“ vzpomíná na první kontakt vybroušenou češtinou, v níž mu ani výslovnost „ř“ nedělá problémy.

„Proč jste studoval právě češtinu, máte k ní nějaký zvláštní vztah?“ ptáme se. „Vím, na co narážíte. Nejsem Sudeťák, čeština mne jen velmi přitahovala, rád jsem četl vaše autory. Baví mne i proto, že je to mimořádně obtížný jazyk.“

„Dělaly vám nějaké speciální obtíže Hrabalovy texty?“ zní naše další otázka. „A jaké!“ usmívá se pan Jähn. „Například když jsem pracoval na Jarmilce, byl jsem v koncích, když Hrabal používá speciální slengové výrazy pro



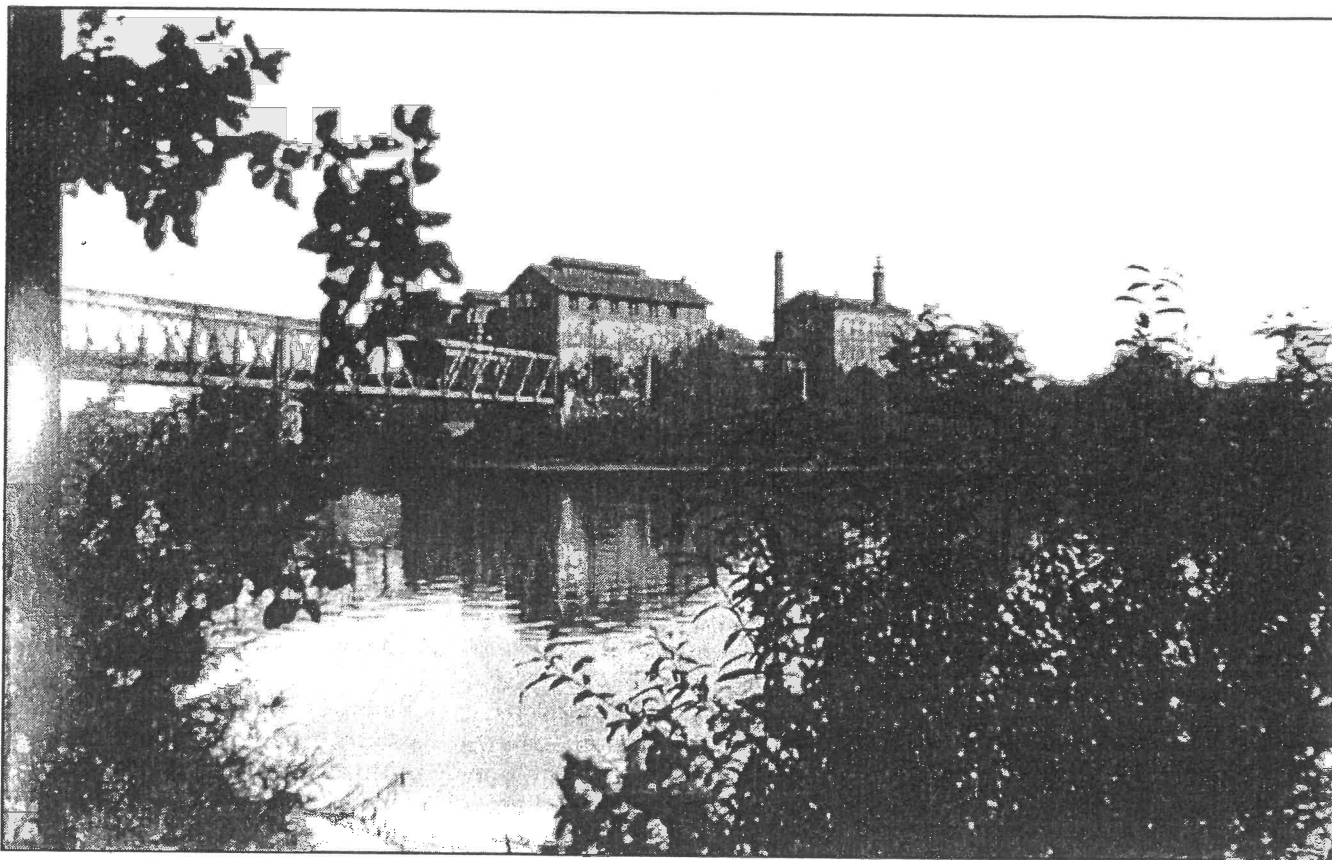
Snímek z výstavy v Neuruppinu pořídil Jan Řehounek.

hutnický materiál. V té době jsem byl na veletrhu v Lipsku a viděl jsem stánek s nápisem KOVO. Tak jsem tam zašel a s českými inženýry jsem to konzultoval. Často jsem také chodil na české velvyslanectví, když jsem si s nějakým výrazem nevěděl rady.“

Pan Jähn byl uspořádáním výstavy o Bohumilu Hrabalovi v Neuruppinu velmi potěšen. „Vidím tady unikátní dokumenty, které obohacují moje vědomosti, je to i výborná propagace Hrabala, jako autora, který v Německu prozatím není moc známý. Už se velmi těším, až si budu moci prohlédnout jeho nymburské muzeum. Rád také přijedu na setkání Klubu čtenářů Bohumila Hrabala, v listopadu to však z pracovních důvodů nestihnou,“ řekl pro Nymburského pábitele. „A chci také poznat Postřižinský pivovar,“ dodal, když se osobně seznámil s jeho ředitelem ing. Pavlem Benákem. Velmi litoval, že nemůže ochutnat, protože bezprostředně po přednášce odjíždí autem do Berlína a němečtí policisté jsou velmi nekompromisní. - řeh -



Překladatel Karl - Heinz Jähn pohovořil o Bohumilu Hrabalovi a o svém zápolení s jeho obtížně překladatelnými slovními obraty.



Hrabalův nymburský pivovar na dokumentárním snímku z třicátých let.

POSTAVY A POSTAVIČKY Z HRABALOVÝCH KNÍŽEK

Při četbě se mi vybavují skuteční lidé

Inspirován knihami Bohumila Hrabala „Historický a poetický průvodce“ a Jana Řehounka „Bohumil Hrabal a jeho městečko, kde se (bohužel) nezastavil čas“, „surfoval“ jsem Hrabalovými texty ve snaze připomenout si literární postavy a postavičky a porovnat je s lidmi skutečnými, tak, jak jsem je poznal, některé osobně a zblízka, jiné z povzdálí.

Zcela reálně jsou zmiňováni drogist pan Hladík, vyrábějící vosk na parkety Tancolín a jed na krysy zn. Morol, kloboučník pan Šisler, hostinská paní Buriánková, jejíž potomci mají restauraci Žofín i dnes, lékárník pan Šafránek - dlouholetý předseda divadelního spolku Hálek, majitel tiskárny pan Minář - režisér a herec téhož spolku, papírník a knihkupec pan Fuchs, strojvedoucí Čopriš, bydlící v bývalé Šafaříkově, nyní Purkyňově ulici, pan Bernádek (správně se jmenoval Bernard) - kovář z Malých Valů, mašínista (strojvedoucí) Konůpek, který skutečně hrál na heligón a bydlel v Kolonii.

Ostatně Kolonie a její okolí na Bogana Hrabala evidentně zapůsobila, což je patrné například v knize Pábitelé. V povídkě „Pan notář“ zmiňuje dva bratry - trafikanty, „... co prodávali tabák a noviny u divadla a jezdili na dvojitém bicyklu. Jeden byl slepý, ten seděl vzadu, druhý, ten vidoucí, seděl vpředu.“ Pan notář je potkal na procházce podél řeky a potom „tiše přešel kolem trafiky, do které se vždycky bál pohlednout. I teď cípem oka viděl trafikantovy ruce, které spočívaly u okénka stolečku,

ruce válečného invalidy, který sežehnut ohňometem a který dostal řád a trafikou...“ Bohumil Hrabal pracoval jeden čas za II. světové války ve Spotřebním a výrobním družstvu železničních zaměstnanců, neboli Železničním konzumu, jehož budova dodnes stojí na kraji Kolonie v Zámečnické ulici. A právě na rohu dnešních ulic Zámečnická a Dělnická, v

těsném sousedství konzumu, byla trafika bratrů Soběslavových, z nichž jeden měl deformovanou páteř a druhý byl nevidomý. Společně jezdili do trafiky na dvojkole, tzv. tandemu. Tehdy samozřejmě ještě nebyl nad trať silniční nadjezd (postaven až v roce 1961), ale na Boleslavské ulici se jezdilo přes závozy. A právě u závor, na rohu ulic Nádražní a Boleslavská, proti hostinci Na Drátě, měl trafiku pan Sodomka, invalida - legionář, který měl popálený obličej a ruce. Není pochyb, že B. H. trafi-

kanty znal a jejich výjimečnost jej zaujala natolik, že jejich postavy literárně sloučil a použil, i když v jiném prostředí. Pro úplnost je třeba uvést, že nevidomý pan Sobě-

slav, po smrti svého bratra, měl trafiku postupně u nemocnice a poté v parku u divadla v Tyršově ulici.

Závěrem se chci ještě zmínit o člověku, kterého jsem velice dobře znal nejen jako učitele, ale také jako mariášového teoretika. Jako hráč byl ale dosti průměrný - a to jsem velmi tolerantní. Znalci - pamětníci již poznali, že se jedná o pana řídicího učitele Karla Polmana. Bohumil Hrabal mu věnuje v knize „Harlekýnovy milióny“ úvod jedenácté kapitoly. Zde, kromě jiného, uvádí, že pan řídicí učitel napsal příručku mariáše. Jako důkaz mohu doložit jeden z mála, ne-li jediný exemplář.

V knihách Bohumila Hrabala je jmenována celá řada Nymburáků. Záměrně jsem vynechal „Postřižiny“ a až na jednu výjimku „Harlekýnovy milióny“. O těch až zase příště. Vašek Vorlíček



Pozoruhodná diplomová práce objevuje zajímavé souvislosti

Prostřednictvím člena Klubu čtenářů B. H. pana Petra Drholce se do fondu Literárního kabinetu Bohumila Hrabala při Městské knihovně v Nymburce dostala pozoruhodná diplomová práce studentky pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze Lenky Buřičové z Českých Budějovic - Bohumil Hrabal ve světě populární literatury.

„Jen málokterý spisovatel vzbudil svým dílem takovou pozornost jako právě Bohumil Hrabal. Hrabalovo dílo má na jedné straně nadšené příznivce a obdivovatele, na druhé straně zarputilé odpůrce. Jen těžko se hledá někdo, kdo by měl k Hrabalovi neutrální vztah. Myslím, že je to dobře, protože nejhorší je taková literatura, která ve čtenáři nic nezanechá, nečiní si nároky na jeho přemýšlení a nenutí ho, aby se s ní nějak (vždy ale po svém) vyrovnal,“ píše autorka v úvodu své práce.

„Hrabalova díla byla interpretována snad ze všech možných úhlů pohledu. Pro svou diplomovou práci jsem si i já vybrala specifický interpretační náhled. Během četby jsem si povšimla řady aluzí na populární literaturu. Nepřehlédnutelné je to např. v knize Svatby v domě, kde již v podtitulu najdeme označení dívčí románek. Myslel Hrabal toto označení vážně, nebo jde spíš o ironickou nadsázku? Nad těmito a dalšími otázkami jsem se zamýšlela v první části své práce. Vymezila jsem určité body, na základě kterých jsem porovnávala Hrabalovu knihu s žánrem dívčích románků.

Další motivy evokující populární literaturu jsem našla v některých povídkách. Jedná se opět o motivy červené knihovny. Našla jsem ale i ohlasy populární četby pro muže. Zástupcem tohoto žánru jsou zde westerny. Rozborem těchto motivů jsem se zabývala v druhé kapitole.

S populární literaturou a otázkou „pokleslosti“ či naopak literární prestižnosti daného díla souvisí i tematika sexuální. U Bohumila Hrabala jsou v bohaté míře zastoupena líčení sexuálních scén. U některých jsem se musela skutečně zamyslet nad tím, zda otevřenost a často i syrovost a expresivnost těchto obrazů, propojená navíc s vulgárními slovními obraty, nevyčleňuje tato díla za hranice společenským konzencem uznávané a chápáné krásné literatury.

Právě těmto otázkám je věnována třetí část mé práce. Zde jsem se pokusila vymezit různé způsoby výstavby sexuálních scén a jejich místo v kontextu příběhu. Někde, jako např. u surrealismu, můžeme uplatnit tradiční měřítko založená na znalosti uměleckého směru a kontinuity literární tradice. Jiné typy

Hrabalovo dílo má na jedné straně nadšené příznivce a obdivovatele, na druhé straně zarputilé odpůrce. Jen těžko se hledá někdo, kdo by měl k Hrabalovi neutrální vztah. Myslím, že je to dobře, protože nejhorší je taková literatura, která ve čtenáři nic nezanechá...

však nešlo zařadit pod standardně chápáné literární směry. Na tomto místě jsem se pokusila o vlastní vymezení, které se opírá o moje pochopení a vlastní interpretaci.“

Jako příklad tvůrčího postupu autorky diplomové práce, jsem vybral úryvek z kapitoly třetí, věnovaný jedné knize, jež byla socialistickou literární vědou označena za brak.

„V textu Příliš hlučné samoty najdeme ještě jednu velmi zajímavou literární aluzi. Jedná se o Kájku Maříka od Felixe Háje (vlastním jménem Marie Černé - Wagnerové). Tato velmi oblíbená prvorepubliková kniha byla označena jako literární brak, přestala být vydávána a byla stažena z knihoven. Haňta se s Kájou Maříkem setkává v moderní lisovně papíru. Pohled na mladé dělníky pijící mléko a vůbec se nezajímající o to, jaké knihy procházejí jejich rukama, znamená pro Haňtu velký ořes. On, který se ve sběrně „nedobrovolně vzdělal“ četbou vyřazených knih, se musí dívat na lhostejnost dělníků a na to, jak se již malé děti učí likvidovat knihy.“

„Tak jsem opřen o zábradlí se díval dolů na lidskou práci, viděl jsem, jak přišla do slunce učitelka a přivedla skupinu školních dětí, myslil jsem zkraje, že učitelka je tady na exkurzi, aby děti viděly, jak se starý papír presuje, ale viděl jsem, jak učitelka vzala knihu, vynutila si pozornost dětí a pak oddělila trhací proces tak, aby to děti pochopily. A

děti ano, jedno za druhým braly knížku a když stáhly obal a desky, vzaly do prstíků za stránky a snažily se vytrhnout a roztrhnout knihu, ale kniha se bránila, nakonec ale síla dětských ručiček byla větší, a tak se dětská čela vyjasnila a práce jim šla od ruky jako dělníkům a dělnicím, které přikývnutím děti povzbudily v práci.“⁶⁶

Trhanou knihou je právě Kája Mařík. Hrabal popisuje boj dětských prstíků s deskami nežádoucí knihy.

„Až na konci té dlouhé chodby jsem se zastavil a neodolal jsem, odtrhl jsem obal knih a viděl jsem,

že ty knihy, které roztrhaly děti a dvě si na stránkách ukoptily prstíčky, že to je Kája Mařík, vytáhl jsem knihu a podíval se na zadní list a tam jsem se dozvěděl, že náklad je osmdesát pět tisíc, a celkem tři díly, a tak skoro čtvrt milionu Kájů Maříků marně zápasí i s dětskými prstíky.“⁶⁷

V druhé variaci jde autor dál. Zajímá ho důvod. Proč je knížka původně určená mládeži, na jejíž četbě vyrostly předchozí generace, najednou pro děti nevhodná. Proč musí být její náklad likvidován a proč ji ničí právě ti, pro které byla napsána. Proč nesmí Kája Mařík „umazat dětskou duši“. Na tyto otázky dokázal Hrabal odpovědět krátce a výstižně.

„...Kája Mařík chodil do kostela a žil ve společnosti řídící se kosmickými a tedy i církevními svátky, proto 240 tisíc Kájů muselo do stoupy papírny.“⁶⁸

Touto jedinou větou pojmenoval Hrabal jeden z důvodů, proč se pounorový režim rozhodl zlikvidovat populární literaturu. Jedním z důvodů, který byl také uváděn jako programový, samozřejmě bylo dát pracujícím kvalitní literaturu, která by je po jejich těžké práci dále vzdělávala. Literaturu poučnou, povznášející a samozřejmě ideově vhodnou. Románky popisující bezstarostný život většinou bohaté vrstvy nebyly žádoucí pro režim, který se profiloval jako rovnostářský. Socialistické ženy měly mít navíc vyšší cíle než získat pohledného a bohatého manžela a po jeho boku

v poklidu a bez starostí žít.

Druhým důvodem, na který naráží právě Hrabal, bylo vymazání reálií prvorepublikového života z paměti lidí. K tomu bylo samozřejmě nutné zbavit se knih, v nichž byl tento obraz doslova zakonzervován. Z knihoven a obchodů proto zmizely knihy Vlasty Javořické, Maryny Radoměřské či Jaromíry Hüttlové. Podobný osud postihl i Káju Maříka, jehož neskrytě katolický podtext byl ateistické představě vládnoucího režimu na míle vzdálen. Místo Káji Maříka byli dětem nabídnuti jiní dětské hrdinové, např. ideově mnohem žádanější a vhodnější Malý Bobeš od J. V. Plevy.

Snaha o vymazání Káji Maříka z povědomí čtenářů byla do značné míry úspěšná. Příběh malého školáka si pamatovali příslušníci starší generace, mladší čtenáři ho už většinou neznali. Této skutečnosti si byl vědom i Hrabal.

V dopise svému překladateli (18. svazek Sebraných spisů - Vážený překladateli) proto píše následující poznámku: „Myslím, že u Káji Maříka by bylo lepší udělat hvězdičku a dole na několika řádcích vysvětlit čtenářům, že těch několik dílů napsal F. Háj: Školák Kája Mařík, že to je nejen příběh chlapce žijícího se svými rodiči v hájovně, ale povědomí českého venkova, že ten Kája Mařík byl před druhou světovou válkou oblíbenou četbou mládeže... Legenda však je, že tuhle knihu napsala farská kuchařka, když upila trošku kořaličky, tak si to psala pro svoje potěšení...“⁶⁹ Hrabal se v této poznámce však dopouští chyby v označení autora. Skutečnou autorkou byla skutečně „farská kuchařka“ Marie Černá - Wagnerová.

⁶⁶ Hrabal, B.: Hlučná samota. In: Sebrané spisy Bohumila Hrabala, sv. 9. 1. vyd. Praha, Pražská imaginace 1994. s. 57

⁶⁷ Hrabal, B.: Hlučná samota. In: Sebrané spisy Bohumila Hrabala, sv. 9. 1. vyd. Praha, Pražská imaginace 1994. s. 59

⁶⁸ Hrabal, B.: Hlučná samota. In: Sebrané spisy Bohumila Hrabala, sv. 9. 1. vyd. Praha, Pražská imaginace 1994. s. 219



⁶⁹ Hrabal, B.: Hlučná samota. In: Sebrané spisy Bohumila Hrabala, sv. 18. 1. vyd. Praha, Pražská imaginace 1994. s. 232

V kapitole Závěr Lenka Buřičová poznamenává:

„Hrabal na svých postavách, čtenářích „pokleslé“ literatury, obdivuje spontánnost, s jakou prožívají jimi čtené příběhy. Tito lidé se nestydí dát průchod svým emocím, literatura je pro ně branou do vysněného světa. Myslím si, že právě toto je pro Hrabala důvod, proč se nechává tímto žánrem inspirovat. Uznává legitimní nárok jakékoliv literatury být strhujícím vyprávěním, které může čtenář prožít naplno a hluboce. Jako dobrý spisovatel však rozpoznává častou mělkost a frázovitost populární literatury. Tak sice používá její typické prostředky, ale zároveň naprosto obrací její vyznění a smysl. Často tak činí jediným, vhodně umístěným slovem či nečekanou vsuvkou, která zabrání sklouznutí do patetického oparu.“

Hrabal k tomu užívá i kontrastu mezi vznešeností těchto literárních vzorů a přízemností, obyčejností každodenního života. Kontrast mu slouží k jedné, pro něj velmi podstatné věci. Pomáhá mu

rozehrát řadu komických situací, vypointovat příběh. Dokonce se často zdá, jakoby se Hrabal sám těmito humornými kousky bavil.

Na pozadí originálních motivů Hrabal objevuje zcela nové a překvapivé významy, kterých bychom si jinak možná nepovšimli. Vytváří se tak nová, pestrá a barvitá skutečnost. Dalo by se říct, že Hrabal tak přináší autenticitu do scén, které by jinak vypadaly jako barvotisková fotografie. Díky jeho mistrovství se však neztrácí možnost spontánně prožívat příběhy jeho hrdinů. Naopak, Hrabal ukazuje život, který je ve skutečnosti mnohem poetičtější než nejpropracovanější, ale vyumělkované vyprávění.“

Velmi otevřeně se Lenka Buřičová staví k objasnění diskutované části Hrabalova díla - sexu, a k používání vulgárních výrazů v jeho textech. Cituje nejen úryvky z jeho textů, jako konkrétní příklady, např. z Krásné Poldi či Obsluhoval

jsem anglického krále, ale rovněž hodnocení kritiků z poloviny šedesátých let. „Sex patří zcela samozřejmě do života člověka. Pokud Hrabal píše o lidech, nemůže vynechat to, co k nim zcela přirozeně patří,“ oponuje po letech kritikovi Radku Štastnému, který napsal například o Ostře sledovaných vlacích, že hrdinský čin Miloše Hrmý, byl znehodnocen sexem.

Diplomová práce Lenky Buřičové je k dispozici v Literárním kabinetu Bohumila Hrabala v Městské knihovně v Nymburce. Kdo se hlouběji zabývá Hrabalovým dílem, určitě by si ji měl přečíst.

- řeh -

Zpravodaj Klubu čtenářů Bohumila Hrabala Nymburský pábítel
č. 7 - 19. října 2000. Registrace OkÚ Nbk - kult. 2/98. Vydavatel Městská knihovna, Palackého 1749, 288 02 Nymburk, tel. 0325/512723. Šéfredaktor Jan Řehounek, tel. 0603/238523. Vydavatelský servis zajišťuje redakce týdeníku Polabské listy v Nymburce, tiskne Tiskárna Blecha Nymburk.

Pro členy Klubu čtenářů Bohumila Hrabala zdarma, volně prodejné výtisky 10 Kč. Náklad 260 ks.